
werden gebracht. Toen dit in 1872 voor het eerst gebeurde, was de oplaag binnen een maand uitverkocht; dadelijk verscheen een tweede versie. In november 1873 werd zelfs een driedelige serie uitgebracht: voor f1 kocht men Kuyper 'buste en face', 'buste en profil' of 'ten voeten uit'. Nergens blijkt dat de betrokkene enig bezwaar heeft gemaakt tegen deze commercieel opgezette persoonsverheerlijking. Dit valt ook moeilijk in te denken, gezien hetgeen hij eind 1872 in een mismoedige bui aan zijn collega J.P. Hasebroek schreef: 'Ik mijmer ook liever in mijn armstoel, dan dat ik mijn zenuwen met den zweeps slag voort moet jagen ... [en] rapporten schrijf over Kerkelijke goederen; ik drink ook liever aller sympathie en vriendelijken blik in, dan dat ik mijn aangezicht tot een kei stel en me door ieder laat schelden'. Het citaat toont hoe Kuyper intussen in zijn rol was gegroeid. Hij die zich amper tien jaar eerder had afgeschilderd op een stoel, moe en af van de hoofdpijn, maar door zijn lieve Jo begoten met eau de cologne, durfde zich nu te schetsen als de verachte en geslagen knecht des HEREN (Jesaja 50:7). Weldra zou dit theatrale gedrag leiden tot een onafzienbare reeks Kuyper-karikaturen en -afbeeldingen, die haar hoogtepunten zou bereiken in respectievelijk Albert Hahns 'Abraham de Geweldige' van 1905 en het eveneens uit dat jaar daterende, door Kuyper zelf bekostigde, marmeren borstbeeld van Toon Dupuis.

Calvinisme

Kuypers mismoedigheid kondigde een nieuwe inzinking aan, vergelijkbaar met die van een decennium eerder. Het hectische jaar 1872, waarin hij onder meer *De Standaard* op poten had gezet, was dankzij verzet van orthodoxe tegenstanders, die veelal nauwe banden onderhielden met het Amsterdamse patriciaat, geëindigd met twee forse nederlagen: een nieuwe opzet van de al in Utrecht opgerichte Kerkeradenbond werd afgeblazen en zo ook zijn rapport over de eigendom en het vrije beheer van de hoofdstedelijke kerkelijke goederen. Gedurende de ruim twee maanden van gedwongen rust las Kuyper veel, onder andere A. de Tocquevilles *De la démocratie en Amérique*. De bezinning leidde tot twee belangrijke publicaties: de *Confidentie*, waarin hij zijn persoonlijk verleden een 'calvinistische' duiding gaf, en een lezing die kort na het 25-jarig jubileum van Thorbeckes grondwetswijziging op verschillende plaatsen door hem werd gehouden onder de uitdagende titel *Het Calvinisme oorsprong en waarborg onzer constitutionele vrijheden*. De cirkel sloot zich nu. De knaap die zich eind 1848 in stilte aan de Vorst der Vorsten had gewijd en vervolgens onder Thorbeckes grondwet meer kansen had gekregen dan zijn vader destijds, prees nu openlijk deze constitutie als 'een *model*